

Vergaderjaar 1983–1984

15 417

Verlaging van de leeftijd waarop volgens het Burgerlijk Wetboek de meerderjarigheid wordt bereikt tot achttien jaren en wijziging in verband daarmee van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Algemene Bijstandswet

Nr. 11

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG
Ontvangen 30 januari 1984

De vroegere stukken zijn gedrukt in de zittingen 1978–1979, 1980–1981 en 1981–1982

De door de vaste Commissie voor Justitie in het eindverslag gemaakte opmerkingen beantwoorden wij als volgt.

De leden van de fracties van het C.D.A., de P.v.d.A. en de V.V.D. verwezen naar hetgeen door de leden van hun fractie op 17 maart 1982 bij het mondeling overleg met de Regering over de gevolgen van de verlaging van de meerderjarigheidsgrens tot achttien jaren voor het stelsel van studiefinanciering en voor het verhaalsrecht inzake verleende bijstand naar voren was gebracht (kamerstukken Tweede Kamer, zitting 1981–1982, 15 417, nr. 9). Wij – dat wil, in verband met de gewijzigde departementale indeling, thans zeggen de minister van Justitie en de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid – gaan er derhalve vanuit dat de leden van deze fracties in dit stadium van de behandeling van het wetsontwerp geen nadere vragen hadden.

De leden van de P.S.P.-fractie waren zeer teleurgesteld over het antwoord van de toenmalige minister van Justitie en de staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk op het voorlopig verslag. Deze leden handhaafden hun kritiek op de voorgestelde verplichting van de ouders tot het voorzien in de kosten van levensonderhoud en studie van hun (straks) meerderjarige kinderen van 18 tot 21 jaar. Waar door de regering gesteld wordt dat het financiële argument het zwaarste argument is om het voorgestelde artikel 395a Boek 1 BW te handhaven, meenden de leden van de P.S.P.-fractie, dat het gebruik van het financieel argument oneigenlijk is. Het is met name een kwestie van prioriteiten, waaraan de overheidsmiddelen besteed worden, waarbij deze leden mededeelden dat hun fractie andere prioriteiten dan de regering stelt. Zij waren van mening dat, wanneer de regering de verlaging van de meerderjarigheidsgrens enigszins inhoud wil geven, zij daaruit ook financiële consequenties zal moeten trekken. Zij achtten het bijzonder inconsequent dat jongeren van 18 tot 21 jaar alle rechten en plichten krijgen, die volwassenen hebben zoals bij voorbeeld handelingsbekwaamheid en het recht om zitting te nemen in de vertegenwoordigende lichamen, maar geen financiële zelfstandigheid krijgen. Enerzijds wordt de zelfstandigheid van de betrokken jongeren hierdoor in feite toch weer ontkend en anderzijds zal dit tot ongewilde spanningen kunnen leiden in het gezin, wanneer jongeren noodgedwongen een beroep

op hun ouders moeten doen, terwijl de ouders ervan uitgaan dat meerderjarige kinderen voor hun eigen onderhoud moeten zorgen. Gezien de enorme werkloosheid onder jongeren is dat laatste voor hen nauwelijks te realiseren. De leden van de P.S.P.-fractie zouden graag vernemen op grond waarvan de bewindslieden tot de conclusie zijn gekomen, dat zij geen extra geld voor de financiële zelfstandigheid van de 18- tot 21-jarigen beschikbaar wilden stellen.

In de memorie van antwoord, en ook ter gelegenheid van het mondeling overleg dat over het wetsontwerp heeft plaatsgehad, is reeds uitvoerig ingegaan op het nieuwe artikel 395a Boek 1 BW. Terecht constateerden de leden van de P.S.P.-fractie dat het financiële argument voor de regering het zwaarste argument is om de in dit artikel vervatte regeling voor te stellen.

Bij het wetsontwerp is tot uitgangspunt gekozen, dat de verlaging van de leeftijd van meerderjarigheid geen financiële gevolgen voor de overheid mag hebben. Dit houdt in dat de regering geen extra geld voor de financiële zelfstandigheid van de 18- tot 21-jarige jonge meerderjarigen beschikbaar kan en zal stellen. In de memorie van antwoord (blz. 3, tweede alinea, tot en met blz. 7) hebben de toenmalige minster van Justitie en de staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk in een uitvoerig betoog aangegeven waaróm zij de destijds voorgestelde regeling, ondanks in de Kamer en ook daarbuiten gerezen bezwaren, meenden te moeten handhaven. Wij sluiten ons bij dit betoog aan. Was de voorgestelde regeling ten tijde van de indiening van het wetsontwerp reeds noodzakelijk, het behoeft onzes inziens geen betoog dat in de huidige situatie de financiële gevolgen, die een achterwege laten van de onderhoudsplicht zou hebben en die in de memorie van antwoord uitvoerig zijn aangegeven, volstrekt onoverkomelijk zijn.

Alle consequenties, welke meerderjarigheid met zich brengt, worden in de wetsvoorstellen getrokken. Zo zal straks een achttienjarige zonder toestemming van zijn ouders een huwelijk kunnen aangaan en zelfstandig overeenkomsten ook op vermogensrechtelijk terrein kunnen sluiten. De verlaging van de meerderjarigheidsleeftijd tot 18 jaar heeft dus wel degelijk inhoud. Alleen de – op zich wel denkbare – financiële onafhankelijkheid van de ouders wordt niet gerealiseerd. Erop gewezen zij nogmaals dat in de meeste Europese landen er eveneens een onderhoudsplicht ook jegens meerderjarige studerende kinderen bestaat (zie daarvoor de memorie van antwoord, blz. 8, bovenaan), en dat meerderjarigheid ook elders derhalve niet noodzakelijkerwijs betekent dat de ouders niet meer tot een onderhoudsbijdrage aan hun kinderen verplicht zijn.

Wij zijn ons ervan bewust dat de continuering van de onderhoudsplicht, zoals die thans jegens minderjarige kinderen bestaat, in een aantal gevallen tot spanningen tussen ouders en kind kunnen leiden, wanneer dit laatste een financieel beroep op zijn ouders moet doen en zijn ouders zich op het standpunt stellen dat meerderjarige kinderen voor hun eigen onderhoud moeten zorgen. Bedacht zij echter, dat de bepaling van artikel 395a Boek 1 BW aansluit bij datgene wat thans veelal gebruikelijk is, en dat in dat gebruik – ouders blijven (aanvullend) in het onderhoud bijdragen van hun kinderen die niet zelf voldoende inkomsten hebben óók als ze meerderjarig zijn geworden – juist door het achterwege laten van het nieuwe artikel 395a verandering zou kunnen komen.

Doordat de verlaging van de leeftijd van meerderjarigheid gepaard gaat met een verplichting van de ouders te voorzien in de kosten van levensonderhoud en studie van hun 18–20 jarige kinderen, zullen ouders straks niet in het algemeen ervan uit kunnen gaan dat meerderjarige kinderen maar voor hun eigen onderhoud moeten zorgen. De omstandigheid, dat helaas niet voor iedere jongere een baan beschikbaar is, maakt een zodanige houding van ouders ook niet waarschijnlijk. Zij vormt overigens evenzeer een klemmend argument voor de voorgestelde continuering van de onderhoudsplicht. Wij willen overigens niet ontkennen, dat juist het feit van het zelfstandig zijn, het kunnen doen van eigen keuzes, tot problemen

tussen ouders en kind aanleiding kan geven. In de memorie van antwoord is dit punt reeds aan de orde gekomen. Het kunnen doen van eigen keuzes is een gevolg van meerderjarigheid. Ervan uitgegaan mag echter worden dat zeker de belangrijke beslissingen van de jonge meerderjarige, veelal wel een zaak van overleg zullen blijven tussen hem en zijn ouders.

Onduidelijkheid bestond bij de leden van de P.S.P.-fractie over het uitgangspunt van het nieuwe studiefinancieringsstelsel, namelijk onafhankelijkheid van de ouders in relatie tot de gevolgen van het budgettair neutraal opzetten van het stelsel. In het verslag van het mondeling overleg stelde de vorige minister van Onderwijs en Wetenschappen, dat het studiefinancieringsstelsel van toepassing zou zijn op alle jongeren boven de 18 jaar, die studeren. Van hetzelfde bedrag, dat momenteel beschikbaar is, moeten dus meer jongeren gebruik maken. Te verwachten valt, aldus deze leden, dat het onmogelijk zal worden voor studerende jongeren om van dat bedrag rond te komen. Zijn de ouders dan verplicht op grond van artikel 395a Boek 1 BW hun kind financieel bij te staan of kan een jongere dan, omdat hij als onafhankelijk van zijn ouders wordt beschouwd een beroep doen op de Algemene Bijstandswet?

Door de vorige minister van Onderwijs en Wetenschappen werd een studiefinancieringsstelsel beoogd voor alle studerenden boven de achttien jaar, waarbij werd uitgegaan van de onafhankelijkheid van de ouders en niet werd gerekend met een onderhoudsplicht van de ouders. Het daarbij gehanteerde uitgangspunt van budgettaire neutraliteit – er zou niet meer beschikbaar zijn dan het totale bedrag dat thans in enigerlei vorm voor studiefinanciering van 18-jarigen en ouder beschikbaar is – zou inderdaad betekenen, dat meer jongeren op hetzelfde begrotingsbedrag zouden zijn aangewezen. Daaruit nu af te leiden, dat het voor studerende jongeren onmogelijk zou worden om van het hun door de overheid ter beschikking gestelde bedrag rond te komen, zou echter een onjuiste conclusie zijn.

Op dit moment valt nog niet met zekerheid te zeggen wanneer een nieuw stelsel van studiefinanciering van kracht kan worden. Vooral het in de memorie van antwoord (blz. 4) reeds gereleveerde probleem van het grote beslag op de kapitaalmarkt heeft het kabinet inmiddels tot de conclusie doen komen dat een nieuw stelsel van studiefinanciering opgezet zal moeten worden met inachtneming van de onmogelijkheid van het uitgangspunt van de volledige, dus ook financiële, onafhankelijkheid van de studerenden (kamerstukken Tweede Kamer, vergaderjaar 1983–1984, 18 100 hoofdstuk VIII, nr. 2, blz. 122). Het streven is erop gericht de hoofdlijnen van een nieuw stelsel van studiefinanciering op korte termijn aan de Kamer bekend te maken.

Ondertussen zij eraan herinnerd, dat artikel 395a Boek 1 BW is voorgesteld mede omdat er nog geen nieuw stelsel van studiefinanciering is. De bij dit artikel voorgestelde onderhoudsplicht sluit nauw aan bij het thans nog vigerende stelsel, waarin financiële studiesteun van overheidswege slechts is bedoeld voor die gevallen waarin de nodige middelen niet of in onvoldoende mate binnen het gezin voorhanden zijn. Zolang het huidige stelsel nog van kracht is, blijft artikel 395a zeker nodig.

De concrete vraag van de leden van de P.S.P.-fractie, of de ouders op grond van artikel 395a Boek 1 BW verplicht zouden zijn hun kind financieel bij te staan, kan uiteraard pas worden beantwoord indien overeenstemming bestaat over de uitgangspunten van het nieuwe stelsel van studiefinanciering. Wij kunnen hierover dus thans geen uitspraken doen. Dát het nieuwe artikel 395a Boek 1 BW een tijdelijke voorziening zou kunnen zijn, wordt overigens steeds minder waarschijnlijk. Hiervoor werd reeds medegedeeld dat bij de voorbereiding van een nieuw stelsel van studiefinanciering thans niet meer uitgegaan wordt van volledige onafhankelijkheid van de ouders. Voorts zij bedacht dat artikel 395a niet slechts op studerenden van 18–20 jaar betrekking heeft. De bepaling betreft ook de onderhoudsplicht jegens werkende en werkloze jongeren in die leeftijdscategorie. Jongeren van 18–20 jaar wier jeugdloon of uitkering in een concreet geval niet voldoende

zou zijn om in het eigen onderhoud te voorzien zullen onder de gelding van artikel 395a zondig een afdwingbaar beroep op hun ouders kunnen doen ter aanvullende voorziening in de kosten van levensonderhoud, welke notie immers niet beperkt is tot de kosten van instandhouding van de persoon.

De wijzigingen die tevens in de Algemene Bijstandswet worden voorgesteld, voorkomen dat bijstand aan jonge meerderjarigen zal moeten worden verstrekt. De onderhoudsplicht van artikel 395a leidt er aldus toe dat slechts bij hoge uitzondering bijstand zal worden verleend met afwijking van het beginsel van de gezinsbijstand.

Het had de leden van de P.S.P.-fractie ook teleurgesteld dat verhoging van het minimumjeugdloon naar het bestaansminimum niet wordt overwogen. Zij deelden niet de mening van de toenmalige bewindslieden, dat het minimumjeugdloon als voldoende kan worden beschouwd om in het eigen onderhoud te voorzien. Zeker niet nu het minimumjeugdloon verlaagd is en prijsstijgingen ongehinderd doorgaan. Waarop baseren overigens de bewindslieden deze mening? De hier aan het woord zijnde leden waren van oordeel dat er dan ook niet zozeer sprake is van specifieke omstandigheden (blz. 10 memorie van antwoord), maar van een algemene situatie waar alle werkende jongeren de dupe van zijn voor zover zij een minimumjeugdloon hebben. Moeten jongeren ook in deze gevallen waarin zij niet kunnen rondkomen van hun inkomen een beroep doen op hun ouders ex artikel 395a Boek 1 BW? Vrezen de bewindslieden niet dat dit tot allerlei spanningen kan leiden tussen ouders en kinderen, zo vroegen de leden van de P.S.P.-fractie ten slotte.

Wij stellen voorop dat het hier niet de plaats is om uitvoerig in te gaan op de vraag of de huidige bedragen van de minimum-jeugdlonen voldoende kunnen worden geacht. Over dit punt heeft laatstelijk op 27 juni 1983 een uitvoerig mondeling overleg plaatsgehad tussen de vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (kamerstukken Tweede Kamer, zitting 1982-1983, 17 600 hoofdstuk XV, nr. 106).

Met de invoering van de minimumjeugdlonen per 1 januari 1974 werd ook voor jeugdige werknemers een minimum rechtsbescherming ter zake van het loon geschapen. Bij de verlaging van de minimumjeugdlonen met gemiddeld 10% op 1 juli 1983, is onderkend dat zulks aanzienlijke gevolgen voor de inkomenspositie van de betrokken jongeren zou hebben. Gezien de omvang van de jeugdwerkloosheid viel echter aan verlaging van de minimumjeugdlonen niet te ontkomen. Bij het nemen van het besluit tot verlaging van de minimumjeugdlonen werd overwogen dat de betrokkenen over het algemeen niet de lasten van een eigen (gezins-)huishouding behoeven te dragen. Ook de jongeren van 18-20 jaar wier jeugdloon niet voldoende is om in het eigen onderhoud te voorzien, zullen onder de gelding van het nieuwe artikel 395a Boek 1 BW een afdwingbaar beroep op hun ouders kunnen doen ter aanvullende voorziening in de kosten van hun levensonderhoud. Wij gaan er niet van uit dat zodanig beroep op de ouders in het algemeen tot allerlei spanningen tussen ouders en kinderen zal leiden. Gewezen zij nogmaals op de normstellende werking die de bepaling zal hebben, terwijl de bepaling ook aansluit aan datgene wat thans gebruikelijk is.

Het lid van de G.P.V.-fractie, dat vooropstelde geen principiële bezwaren te hebben tegen de verlaging van 21 tot 18 jaar, vroeg zich af of het niet verstandiger zou zijn een andere koers in te slaan, nl. handhaving van de meerderjarigheidsgrens op 21 jaar, bij een gelijktijdige uitbouw van de geleidelijke rechtsverkrijging van minderjarigen. Hij herinnerde daarbij aan de uitspraak in de memorie van toelichting (blz. 7) dat de bewindslieden zich een oordeel over de door de commissie-Wiarda voorgestelde vuistregels handelings(on)bekwaamheid nog voorbehielden. Hoe is nu de stand van zaken op dit punt, zo vroeg dit lid.

Allereerst merken wij op de indruk te hebben dat verlaging van de meerderjarigheidsleeftijd tot 18 jaar – inclusief de voorzieningen waarvan ook wij menen dat zij noodzakelijk zijn – door een meerderheid van de Kamer thans kan worden aanvaard.

Of het nu verstandiger zou zijn de huidige meerderjarigheidsleeftijd te handhaven, met een gelijktijdige uitbouw van een geleidelijke rechtsverkrijging van minderjarigen, is een vraag die zich als zodanig wel laat stellen, doch niet aan de orde is. Indien men tot handhaving van de huidige meerderjarigheidsleeftijd zou besluiten, zou zich overigens toch ook de vraag voordoen of, bij voorbeeld voor het zelfstandig mogen aangaan van een huwelijk, de meerderjarigheidsleeftijd zou moeten gelden, dan wel een lagere leeftijd. Gconstateerd moet worden dat vrijwel overal elders in Europa de leeftijd waarop de meerderjarigheid een aanvang neemt, op achttien jaar is gesteld. Wij streven er ook om deze reden naar de verlaging van de meerderjarigheidsleeftijd spoedig tot stand te brengen.

Omtrent het onderwerp vuistregels handelings(on)bekwaamheid is nog geen definitief standpunt ingenomen.

Het lid van de G.P.V.-fractie betreurde het dat de bewindslieden zo weinig oog bleken te hebben voor de negatieve sociale consequenties van het verlagen van de meerderjarigheidsgrens voor wat betreft het verkrijgen van toestemming voor het aangaan van een huwelijk. Waarom, zo concreteerde dit lid zijn zorg, moet wel zoveel aandacht worden besteed aan de financiële consequenties van een verlaging van de meerderjarigheidsgrens en is er geen afweging van «sociale kosten», zoals de veelvuldig voorkomende snelle echtscheidingen bij z.g. tienerhuwelijken?

Wij stellen voorop dat, evenals de andere fracties en de toenmalige bewindslieden, ook wij van mening zijn dat het op 18-jarige leeftijd zonder toestemming van de ouders een huwelijk kunnen aangaan, een consequentie is die moet worden getrokken, wanneer de meerderjarigheidsleeftijd wordt verlaagd. Ook wij zijn geen voorstander van een stelsel waarin meerderjarigen van 18–20 jaar voor het aangaan van een huwelijk toch de toestemming van hun ouders zouden behoeven. Wel zouden wij, evenals de bewindslieden die de memorie van antwoord hebben ingediend, willen onderstrepen de wenselijkheid van een goede huwelijksvoorbereiding en van voorlichting omtrent de consequenties van het huwelijk. Overigens zijn deze zaken nu slechts voor de jonge meerderjarige van belang.

Ook indien de door het lid van de G.P.V.-fractie geadviseerde aanpak van handhaving van de meerderjarigheidsleeftijd op 21 jaar, met een geleidelijke rechtsverkrijging van minderjarigen, zou worden gevolgd, zouden wij overigens de leeftijd waarop zonder toestemming van de ouders een huwelijk kan worden aangegaan op 18 jaar willen stellen. Wij menen dat voor zodanige stap in de maatschappij voldoende consensus bestaat.

Wij zouden er in dit verband nog op willen wijzen, dat de kwestie, voorzover het oudere nu nog minderjarigen betreft, inmiddels veel van haar belang heeft verloren. Werd tot voor kort aangenomen dat de ouders die het gezag over hun minderjarig kind uitoefenen, een absoluut, niet door de rechter te doorbreken vetorecht hadden ter zake van het door hun kind voorgenomen huwelijk, door een recente beslissing van de Hoge Raad (4 juni 1982, NJ 1983, no. 32) kan deze opvatting omtrent de regeling van artikel 36 Boek 1 BW niet meer als geldend recht worden beschouwd.

De Hoge Raad overwoog het volgende:

«In geval van een niet, of niet redelijk gemotiveerde weigering van een toestemming tot huwen aan een wettig kind van huwbare leeftijd door een ouder die het gezag over het kind uitoefent, is toepassing van het bepaalde in artikel 36 tweede lid Boek 1 BW niet verenigbaar met het in artikel 12 Verdrag van Rome aan mannen en vrouwen van huwbare leeftijd toegekende recht te huwen. Daarbij is van belang dat het verdrag het recht om te huwen toekent aan mannen en vrouwen van huwbare leeftijd, en niet slechts aan meerderjarigen.

Het feit dat artikel 12 spreekt van «een recht te huwen (...) volgens de nationale wetten welke de uitoefening van dit recht beheersen», kan niet betekenen dat de nationale wetten de uitoefening van het bij het verdrag toegekende recht kunnen onderwerpen aan een onbeperkt vetorecht van een ander dan degenen die wil huwen. Wel kan de nationale wet voorschrijven dat een door een minderjarige te sluiten huwelijk de toestemming behoeft van diens ouders, maar de daarin gelegen beperking van de mogelijkheid voor minderjarigen om te huwen kan – zonder dat aan het bij artikel 12 Verdrag van Rome erkende recht tekort zou worden gedaan – niet zover gaan dat aan de ouders of aan een van hen een absoluut, aan rechterlijke controle onttrokken, vetorecht zou worden toegekend.»

Wij zijn het overigens oneens met de kwalificatie van «weinig fraaie constructie», die het lid van de G.P.V.-fractie aan het voorgestelde artikel 395a Boek 1 BW geeft, voorzover dit van toepassing is op gehuwde personen van 18 tot 21 jaar.

Weliswaar beperkt de huidige wet de onderhoudsplicht van ouders jegens meerderjarige kinderen tot de situatie waarin deze behoeftig zijn, een onderhoudsplicht ook jegens deze categorie kinderen is derhalve thans reeds aanwezig. Continuering van de onderhoudsplicht zoals deze volgens huidig recht jegens minderjarigen bestaat óók met betrekking tot de jonge meerderjarigen van 18–20 jaar, is noodzakelijk om financiële aanspraken jegens de overheid te voorkomen. Het ligt in de lijn hiervan om artikel 395a ook op ouders jegens hun kind in deze leeftijdscategorie dat gehuwd is, van toepassing te doen zijn. Eraan herinnerd zij overigens wel, dat blijkens artikel 392, derde lid, Boek 1 BW de onderhoudsplicht van de echtgenoot van het kind primair is; deze plicht gaat boven die van de ouders.

Het lid van de G.P.V.-fractie onderschreef het uitgangspunt dat de verlaging van de leeftijd van de meerderjarigheid geen financiële gevolgen voor de overheid mag hebben. Hij meende evenwel dat ook na ongewijzigde aanvaarding van het wetsontwerp dit uitgangspunt gevaar kan lopen. Zoals de bewindslieden terecht stelden (blz. 3, memorie van antwoord) dragen thans de ouders van meerderjarige (dus nu nog 21 jaar en oudere) kinderen in het algemeen vrijwillig in de studiekosten bij. Het is echter, aldus dit lid, de vraag of dit ook na aanvaarding van het wetsontwerp zo zal blijven. Immers, het bereiken van de leeftijd van 21 jaar zal dan in veel sterkere mate worden ervaren als een cesuur in financiële zin. Daarvóór weten ouders zich wettelijk verplicht te blijven voorzien in de kosten van levensonderhoud en studie van hun kind, hoewel dit dan reeds drie jaren meerderjarig is, maar daarna wordt die meerderjarigheid als het ware afgerond door het verdwijnen van de normale financiële verplichtingen van de ouders jegens het kind. Het lid van de G.P.V.-fractie werd in zijn vermoedens op dit punt nog versterkt door de uitspraak van de toenmalige minister van Justitie, dat de ontwikkelingen van de laatste jaren leren, dat overal waar met de wet in de hand een beroep op de overheid kan worden gedaan, dit ook in toenemende mate gebeurt (meer vermeld verslag mondeling overleg kamerstuk 15 417, nr. 9, blz. 5). Hoe oordelen de bewindslieden hierover?

Wij wijzen erop, dat als voornaamste overweging voor de destijds voorgestelde bijzondere onderhoudsplicht jegens meerderjarigen van 18–20 jaar geldt dat de overheid tegen mogelijke financiële aanspraken wordt beschermd. Alleen voor de categorie 18–20 jarigen zou de onderhoudsrechtelijke situatie door de nieuwe meerderjarigheidsleeftijd worden gewijzigd. De voorgestelde onderhoudsplicht heeft daarom alleen betrekking op de leeftijdscategorie van 18–20 jaar. Wel zijn de bewoordingen aangepast: jegens meerderjarigen is per definitie geen sprake van opvoeding.

Het wetsontwerp brengt, nu het de leeftijd van meerderjarigheid van 21 naar 18 jaar verlaagt, voor wat betreft de ouderlijke onderhoudsplicht jegens de boven-21-jarigen geen verandering in de huidige situatie. Deze blijft, evenals thans voor meerderjarigen geldt, beheerst door artikel 392

Boek 1 BW. Vandaar dat de onderhoudsplicht van artikel 395a kon worden beperkt tot de jonge meerderjarigen van 18, 19 en 20 jaar. Wij zijn in tegenstelling tot het lid van de G.P.V.-fractie, niet bevreesd dat ouders van 21-jarige en oudere kinderen in de toekomst niet meer zouden bijdragen in de studiekosten van hun kind.

Het lid der G.P.V.-fractie stelde dat met het matigingsrecht van de rechter «als stok achter de deur» de ouders effectief druk kunnen uitoefenen terzake van de studiekeuze van hun kind, en vroeg of daardoor de rechten verkregen meerderjarigheid niet feitelijk kan worden gefrustreerd.

Uitgangspunt – gevolg van meerderjarigheid en het niet meer onder gezag van de ouders staan – is echter, zo merken wij op, dat het kind zelf de studie kiest. Weliswaar zal in veel gevallen, evenals thans, de situatie aldus zijn dat het kind bij het overleg terzake ook zijn ouders betreft. In de kosten van de studie dienen de ouders bij te dragen, ook indien zij zich met de studiekeuze niet hebben kunnen verenigen. Denkbaar is wel dat dat met het oog op de onderhoudsplicht het matigingsrecht van de rechter tot toepassing kan komen. Dit zal echter slechts in uitzonderlijke gevallen kunnen geschieden. Volgens de desbetreffende wetsbepaling (artikel 399 Boek 1 BW) moet immers sprake zijn van zodanige gedragingen van het onderhoudsgerechtigde kind, dat verstrekking van het levensonderhoud naar redelijkheid niet of niet ten volle kan worden geveerd. Ten slotte zij bedacht dat een waarborg jegens het kind vooral is gelegen in de omstandigheid dat het de rechter is, die in een voorkomend geval beslist of de ouders niet of minder dan op zich mogelijk, zullen bijdragen in het onderhoud van hun kind.

De vraag of ook een beroep op het matigingsrecht van de rechter zou kunnen worden gedaan in het geval het meerderjarige kind van 18, 19 of 20 jaar het huis verlaat en vervolgens zijn leven zodanig inricht dat de ouders daartegen zeer zware en principieel gemotiveerde bezwaren hebben, zouden wij langs dezelfde lijnen willen beantwoorden. Ook hier is het in beginsel voorstelbaar dat de rechter op grond van het gedrag van het kind de verplichting matigt of aan het kind het levensonderhoud zelfs geheel ontzegt. De gedragingen van het kind zullen wel van dien aard moeten zijn, dat van de ouder in redelijkheid niet kan worden geveerd dat hij het kind nog financieel ondersteunt. Of hiervan sprake is, is ter beoordeling van de rechter.

De minister van Justitie,
F. Korthals Altes

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
L. de Graaf